

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyē sundarakāṇḍē

॥ aṣṭātriṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ aṣṭātrimśaḥ sargaḥ ॥

sītayā pratyabhijñānatayā citrakūṭē ghaṭitasya
kākaprasaṅgasya śrāvaṇaṃ śrīrāmasya
śīghramānayanayāgrahakaraṇaṃ hanumatē cūḍāmaṇēḥ
samarpaṇaṃ ca

tataḥ sa kapiśārdūla -
stēna vākyēna tōṣitaḥ |
sītāmuṇḍa tacchrutvā
vākyam vākyaviśāradaḥ || 5.38.1 ||

yuktarūpaṃ tvayā dēvi
bhāṣitaṃ śubhadarśanē |
sadṛśaṃ strīsvabhāvasya
sādhvīnāṃ vinayasya ca || 5.38.2 ||

strītvānna tvaṃ samarthāsi
sāgaraṃ vyativartitum |
māmadhiṣṭhāya vistīrṇaṃ
śatayōjanamāyatam || 5.38.3 ||

dvitīyaṃ kāraṇaṃ yacca
bravīṣi vinayānvitē |

rāmādanyasya nārhāmi
saṃsargamiti jānaki || 5.38.4 ||

ētat tē dēvi sadṛśaṃ
patnyāstasya mahātmanaḥ |
kā hyanyā tvāmṛtē dēvi
brūyād vacanamīdṛśam || 5.38.5 ||

śrōṣyatē caiva kākutsthaḥ
sarvaṃ niravaśēṣataḥ |
cēṣṭitaṃ yat tvayā dēvi
bhāṣitaṃ ca mamāgrataḥ || 5.38.6 ||

kāraṇairbahubhirdēvi
rāmapriyacikīrṣayā |
snēhapraskannamanasā
mayaitat samudīritam || 5.38.7 ||

laṅkāyā duṣpravēśatvād
dustaratvānmahōdadhēḥ |
sāmarthyādātmanaścaiva
mayaitat samudīritam || 5.38.8 ||

icchāmi tvāṃ samānētu -
madyaiva raghunandinā |
gurusnēhēna bhaktyā ca
nānyathā tadudāhṛtam || 5.38.9 ||

yadi nōtsahasē yātuṃ
mayā sārdhamaninditē |

abhijñānaṃ prayaccha tvam
jānīyād rāghavō hi yat || 5.38.10 ||

ēvamuktā hanumatā
sītā surasutōpamā |
uvāca vacanaṃ mandam
bāṣpapragrathitākṣaram || 5.38.11 ||

idaṃ śrēṣṭhamabhijñānaṃ
brūyāstvaṃ tu mama priyam |
śailasya citrakūṭasya
pādē pūrvōttarē padē || 5.38.12 ||

tāpasāśramavāsinyāḥ
prājyamūlaphalōdakē |
tasmin siddhāśritē dēśē
mandākinyavidūrataḥ || 5.38.13 ||

tasyōpavanakhaṇḍēṣu
nānāpuṣpasugandhiṣu |
vihṛtya salilē klinnō
mamāṅkē samupāviśaḥ || 5.38.14 ||

tatō māṃsasamāyuktō
vāyasaḥ paryatuṇḍayat |
tamahaṃ lōṣṭamudyamya
vārayāmi sma vāyasam || 5.38.15 ||

dārayan sa ca mām kāka -
statraiva parilīyatē |

na cāpyupāramanmāṃsād
bhakṣārthī balibhōjanaḥ || 5.38.16 ||

utkarṣantyāṃ ca raśanāṃ
kruddhāyāṃ mayi pakṣiṇē |
sraṃsamānē ca vasanē
tatō dṛṣṭā tvayā hyaham || 5.38.17 ||

tvayā vihasitā cāhaṃ
kruddhā saṃlajjitā tadā |
bhakṣyagrddhēna kākēna
dāritā tvāmupāgatā || 5.38.18 ||

tataḥ śrāntāhamutsaṅga -
māsīnasya tavāviśam |
krudhyantīva prahrṣṭēna
tvayāhaṃ parisāntvitā || 5.38.19 ||

bāṣpapūrṇamukhī mandam
cakṣuṣī parimārjatī |
lakṣitāhaṃ tvayā nātha
vāyasēna prakōpitā || 5.38.20 ||

pariśramācca suptā hē
rāghavāṅkē'smyahaṃ ciram |
paryāyēṇa prasuptaśca
mamāṅkē bharatāgrajaḥ || 5.38.21 ||

sa tatra punarēvātha
vāyasaḥ samupāgamat |

tataḥ suptaprabuddhāṃ māṃ
 rāghavāṅkāṭ samutthitām |
 vāyasaḥ sahasāgamyā
 vidadāra stanāntarē || 5.38.22 ||

punaḥ punarathōtpatya
 vidadāra sa māṃ bhṛśam |
 tataḥ samutthitō rāmō
 muktaiḥ sōṇitabindubhiḥ || 5.38.23 ||

sa māṃ dr̥ṣṭvā mahābāhu -
 rvitunnāṃ stanayōstadā |
 āśīviṣa iva kruddhaḥ
 śvasan vākyamabhāṣata || 5.38.24 ||

kēna tē nāganāsōru
 vikṣataṃ vai stanāntaram |
 kaḥ krīḍati sarōṣeṇa
 pañcavaktrēṇa bhōginā || 5.38.25 ||

vīkṣamāṇastatastaṃ vai
 vāyasaṃ samavaikṣata |
 nakhaiḥ sarudhiraistīkṣṇai -
 rmāmēvābhimukhaṃ sthitam || 5.38.26 ||

putraḥ kila sa śakrasya
 vāyasaḥ patatāṃ varaḥ |
 dharāntaram gataḥ śīghram
 pavanasya gatau samaḥ || 5.38.27 ||

tatastasmin mahābāhuḥ
 kōpasamvartitēkṣaṇaḥ |
 vāyasē kṛtavān krūrāṃ
 matiṃ matimatāṃ varaḥ || 5.38.28 ||

sa darbhasamstarād grhya
 brahmaṇō'strēṇa yōjayat |
 sa dīpta iva kālāgni -
 rjajvālābhimukhō dvijam || 5.38.29 ||

sa taṃ pradīptaṃ cikṣēpa
 darbhaṃ taṃ vāyasaṃ prati |
 tatastu vāyasaṃ darbhaḥ
 sō'mbarē'nujagāma ha || 5.38.30 ||

anusṛṣṭastadā kākō
 jagāma vividhāṃ gatim |
 trāṇakāma imaṃ lōkaṃ
 sarvaṃ vai vicacāra ha || 5.38.31 ||

sa pitrā ca parityaktaḥ
 sarvaiśca paramarṣibhiḥ |
 trīn lōkān samparikramya
 tamēva śaraṇaṃ gataḥ || 5.38.32 ||

sa taṃ nipatitaṃ bhūmau
 śaraṇyaḥ śaraṇāgatam |
 vadhārhamapi kākutsthaḥ
 kṛpayā paryapālayat || 5.38.33 ||

paridyūnaṃ vivarṇaṃ ca
 patamānaṃ tamabravīt |
 mōghamastraṃ na śakyaṃ tu
 brāhmaṃ kartuṃ taducyatām || 5.38.34 ||

tatastasyākṣi kākasya
 hinasti sma sa dakṣiṇam |
 dattvā tu dakṣiṇaṃ nētraṃ
 prāṇēbhyaḥ parirakṣitaḥ || 5.38.35 ||

sa rāmāya namaskṛtvā
 rājñē daśarathāya ca |
 visrṣṭastēna vīrēṇa
 pratipēdē svamālayam || 5.38.36 ||

matkṛtē kākamātrē'pi
 brahmāstraṃ samudīritam |
 kasmād yō māharat tvattaḥ
 kṣamasē taṃ mahīpatē || 5.38.37 ||

sa kuruṣva mahōtsāhāṃ
 kṛpāṃ mayi nararṣabha |
 tvayā nāthavatī nātha
 hyanāthā iva dṛśyatē || 5.38.38 ||

ānṛśaṃsyāṃ parō dharmā -
 stvatta ēva mayā śrutam |
 jānāmi tvāṃ mahāvīryaṃ
 mahōtsāhaṃ mahābalaṃ || 5.38.39 ||

apāravāramakṣōbhyaṃ
 gāmbhīryāt sāgarōpamam |
 bhartāraṃ sasamudrāyā
 dharanyā vāsavōpamam || 5.38.40 ||

ēvamastravidāṃ śrēṣṭhō
 balavān sattvavānapi |
 kimarthamastraṃ rakṣaḥsu
 na yōjayasi rāghava || 5.38.41 ||

na nāgā nāpi gandharvā
 na surā na marudgaṇāḥ |
 rāmasya samarē vēgaṃ
 śaktāḥ pratisamīhitum || 5.38.42 ||

tasya vīryavataḥ kaccid
 yadyasti mayi sambhramaḥ |
 kimarthaṃ na śaraistīkṣṇaiḥ
 kṣayaṃ nayati rākṣasān || 5.38.43 ||

bhrāturādēśamādāya
 lakṣmaṇō vā parantapaḥ |
 kasya hētōrna māṃ vīraḥ
 paritrāti mahābalaḥ || 5.38.44 ||

yadi tau puruṣavyāghrau
 vāyvindrasmātējasau |
 surāṇāmapī durdharṣau
 kimarthaṃ māmupēkṣataḥ || 5.38.45 ||

mamaiva duṣkṛtaṃ kiñci -
 nmahadasti na saṃśayaḥ |
 samarthāhvapi tau yanmām
 nāvēkṣētē parantapau || 5.38.46 ||

vaidēhyā vacanaṃ śrutvā
 karuṇaṃ sāśru bhāṣitam |
 athābravīnmahātējā
 hanūmān hariyūthapaḥ || 5.38.47 ||

tvacchōkavimukhō rāmō
 dēvi satyēna tē śapē |
 rāmē duḥkhābhipannē tu
 lakṣmaṇaḥ paritapyatē || 5.38.48 ||

kathañcid bhavatī drṣṭā
 na kālāḥ parīśōcitum |
 imaṃ muhūrtaṃ duḥkhānā -
 mantaṃ drakṣyasi śōbhanē || 5.38.49 ||

tāvubhau puruṣavyāghrau
 rājaputrau mahābalau |
 tvaddarśanakṛtōtsāhau
 lōkān bhasmīkarīṣyataḥ || 5.38.50 ||

hatvā ca samarakrūraṃ
 rāvaṇaṃ sahabāndhavam |
 rāghavastvām viśālākṣi
 svām purīm prati nēṣyati || 5.38.51 ||

brūhi yad rāghavō vācyō
 lakṣmaṇaśca mahābalaḥ |
 sugrīvō vāpi tējasvī
 harayō vā samāgatāḥ || 5.38.52 ||

ityuktavati tasmiṃśca
 sītā punarathābravīt |
 kausalyā lōkabhartāraṃ
 suṣuvē yaṃ manasvinī || 5.38.53 ||

taṃ mamārthē sukhaṃ pṛccha
 śirasā cābhivādaya |
 srajaśca sarvaratnāni
 priyāyāśca varāṅganāḥ || 5.38.54 ||

aiśvaryaṃ ca viśālāyāṃ
 pṛthivyāmapi durlabham |
 pitaraṃ mātaraṃ caiva
 sammānyābhiprasādyā ca || 5.38.55 ||

anupravrajitō rāmaṃ
 sumitrā yēna suprajāḥ |
 ānukūlyēna dharmātmā
 tyaktvā sukhamanuttamam || 5.38.56 ||

anugacchati kākutsthaṃ
 bhrātaraṃ pālayan vanē |
 siṃhaskandhō mahābāhu -
 rmanasvī priyadarśanaḥ || 5.38.57 ||

pitṛvad vartatē rāmē
 mātṛvanmāṃ samācarat |
 hriyamāṇāṃ tadā vīrō
 na tu mām vēda lakṣmaṇaḥ || 5.38.58 ||

vṛddhōpasēvī lakṣmīvān
 śaktō na bahubhāṣitā |
 rājaputrapriyaśrēṣṭhaḥ
 sadṛśaḥ śvaśurasya mē || 5.38.59 ||

mattaḥ priyatarō nityaṃ
 bhrātā rāmasya lakṣmaṇaḥ |
 niyuktō dhuri yasyāṃ tu
 tāmudvahati vīryavān || 5.38.60 ||

yaṃ dṛṣṭvā rāghavō naiva
 vṛttamāryamanusmarat |
 sa mamārthāya kuśalaṃ
 vaktavyō vacanānmama || 5.38.61 ||

mṛdurnityaṃ śucirdakṣaḥ
 priyō rāmasya lakṣmaṇaḥ |
 yathā hi vānaraśrēṣṭha
 duḥkhakṣayakarō bhavēt || 5.38.62 ||

tvamasmin kāryanirvāhē
 pramāṇaṃ hariyūthapa |
 rāghavastvatsamārambhā -
 nmayi yatnaparō bhavēt || 5.38.63 ||

idaṃ brūyāśca mē nāthaṃ
 śūraṃ rāmaṃ punaḥ punaḥ |
 jīvitaṃ dhārayiṣyāmi
 māsam daśarathātmaja || 5.38.64 ||

ūrdhvaṃ māsānna jīvēyaṃ
 satyēnāhaṃ bravīmi tē |
 rāvaṇēnōparuddhāṃ māṃ
 nikṛtyā pāpakarmaṇā |
 trātumarhasi vīra tvam
 pātālādiva kauśikīm || 5.38.65 ||

tatō vastragataṃ muktvā
 divyaṃ cūḍāmaṇiṃ śubham |
 pradēyō rāghavāyēti
 sītā hanumatē dadau || 5.38.66 ||

pratigrhya tatō vīrō
 maṇiratnamanuttamam |
 aṅgulyā yōjayāmāsa
 nahyasya prābhavad bhujāḥ || 5.38.67 ||

maṇiratnaṃ kapivaraḥ
 pratigrhyābhivādyā ca |
 sītāṃ pradakṣiṇaṃ kṛtvā
 praṇataḥ pārśvataḥ sthitaḥ || 5.38.68 ||

harṣēṇa mahatā yuktaḥ
 sītādarśanajēna saḥ |

hṛdayēna gatō rāmaṃ

lakṣmaṇaṃ ca salakṣaṇam || 5.38.69 ||

maṇivaramupagṛhya taṃ mahārhaṃ

janakanṛpātmajayā dhṛtaṃ prabhāvāt |

girivarapavanāvadhūtamuktaḥ

sukhitamanāḥ pratisaṅkramaṃ prapēdē || 5.38.70 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyē

sundarakāṇḍē aṣṭātriṃśaḥ sargaḥ ||